

ДОДАНА ВАРТІСТЬ У ВИРОБНИЦТВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДУ

**Кірдан О.П., кандидат економічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини**

Суттєве зростання цін на основні види сільськогосподарської продукції зумовлене скороченням її пропозиції, збільшенням попиту на аграрну сировину, а також зростанням цін на промислову продукцію, що споживається у сільському господарстві.

Чимало вітчизняних науковців [1; 2; 4] досліджують стан та перспективи функціонування агропромислового сектору економіки, однак проблема доданої вартості, як інструменту збільшення доходу, й дотепер не знайшла однозначного вирішення у економічній теорії та практиці господарювання.

За показниками останніх років аграрний сектор складає у загальному обсязі валової доданої вартості всіх галузей економіки 8,2%, при цьому обсяг сільськогосподарського виробництва становить 184,9 млрд. грн. Площа сільськогосподарських угідь, які використовувались у виробництві сільськогосподарськими підприємствами та громадянами, на 1 січня 2011р. становила 36,5 млн. га (61% території України), з яких 30,9 млн. га – площа ріллі [3].

Аналіз вартісної структури реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами надав змогу констатувати, що продукція рослинництва займає 67% від загального обсягу реалізації. У 2010 р. порівняно з попереднім роком її продано більше на 26%. Частка зернових культур у загальному обсязі реалізації продукції рослинництва склала 43,7%, олійних культур – 37,6%.

Продаж комерційним господарюючим суб'єктам є основним напрямом збуту продукції для сільськогосподарських підприємств, на який припадає 82,5% усієї реалізованої продукції рослинництва. У 2010 р. сільськогосподарські підприємства за цим напрямом реалізували 79% зернових

культур, 90% олійних культур, 78,6% картоплі, 61,4% винограду, 58,8% баштанних культур. На ринку і безпосередньо переробним підприємствам реалізовано 13,6% рослинницької продукції. За цими напрямками було продано 93,3% цукрових буряків, 49,4% овочів, 50,1% плодів та ягід. Середні ціни продажу сільськогосподарськими підприємствами продукції рослинництва, що склалися у 2010 р., зросли проти 2009 р. на 39,8% [3].

У загальній вартості експорту сільськогосподарської продукції і продовольства продукція рослинного походження становила 40,1%. При цьому, 62,1% загального обсягу експорту продукції рослинництва припадало на зернову групу, 27,3% – на насіння і плоди олійних рослин. Експорт зерна в натуральному вимірі за 2010 р. склав 13,9 млн. т, що менше показника попереднього року на 46%. У вартісному вимірі експорт зернових культур скоротився на 30,6% (за рахунок скорочення поставок пшениці, ячменю та кукурудзи). Порівняно з 2009 р. на 17,8% збільшився обсяг експорту їстівних плодів, горіхів та цитрусових, на 4,3% – насіння і плодів олійних рослин.

Аналіз показників засвідчує, що прибутковим, навіть без урахування дотацій, було вирощування соняшника (64,5%), ріпаку (25,9%), овочів відкритого ґрунту (21,4%), зернових культур (13,7%). Суттєво зросла рентабельність виробництва картоплі – з 12,9 % у 2009 р. до 47,5% у 2010 р. [3]. Таким чином, за підсумками 2010 р. індекс цін реалізації сільськогосподарської продукції перевищив індекс цін на промислові товари і послуги, спожиті у сільському господарстві на 14,5 в.п.

У контексті досліджуваної проблеми варто відзначити, що загальною світовою тенденцією є процес поступового зниження частини вартості, яку отримують сільськогосподарські виробники в порівнянні з переробниками відповідної продукції. Відповідно, безпосередні виробники повинні розуміти необхідність заходів при реалізації яких вони зможуть зменшити собівартість продукції, впливати на формування кінцевої ціни.

У сільськогосподарському виробництві додана вартість є важливим інструментом, який використовується для збільшення доходу підприємства.

Однак, покращення фінансового стану сільськогосподарських підприємств можливо й завдяки використанню ряду комплексних заходів (управлінських, організаційних, маркетингових, виробничих), що спрямовані на збільшення доходу. Разом з тим, покращити своє фінансове становище можна й у інший спосіб: або залишаючи більше доданої вартості у себе, або створюючи додану вартість, тобто поставляючи на ринок продукцію, яка завдяки особливим характеристикам продається по вищим цінам. Отже, додана вартість у виробництві сільськогосподарської продукції – це процес створення або розподілу вартості продукту для отримання більшої частки вартості товару при кінцевому продажу, що, зрештою, є інструментом збільшення доходу.

Разом з тим відзначимо, що необхідно більш ґрунтовно вивчати та досліджувати загальносвітові тенденції, характерні й для України, адже вони впливають й на прибуток, який отримують сільськогосподарські виробники, та порівнювати дані показники з прибутком переробників відповідної продукції.

Таким чином, ми дійшли висновку, що додана вартість у виробництві сільськогосподарської продукції є важливим інструментом, який використовується для збільшення доходу підприємства.

Література:

1. Зубець М.В. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу України / Ред.: М.В. Зубець; Нац. акад. аграр. наук України. – К.: Аграр. наука, 2010. – 978 с.
2. Саблук П.Т. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України / П. Саблук // Економіка України. – 2008. – № 12. – С. 4-18.
3. Статистичний щорічник України за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rv.ukrstat.gov.ua/katalog/ukraina.htm
4. Юрчишин В. Аграрні революції в Україні у контексті зламів політичних епох: витоки і сучасність / В. Юрчишин. – Економіка України [Текст] : наук. журн. – 2009. – №3 – С.45-57.